

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

SYSTEM OCHRONY PRZYRODY W POLSCE

Agnieszka Dalbiak

Ministerstwo Środowiska

Rychnov, 11 września 2019 r.

Agenda

- Przepisy prawne kształtujące system ochrony przyrody w Polsce;
- Organy odpowiedzialne za tworzenie i zarządzanie systemem ochrony przyrody w Polsce;
- Formy ochrony przyrody;
- Podsumowanie

Najważniejsze regulacje prawne odnoszące się do ochrony różnorodności biologicznej – prawo krajowe

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Ustawa o ochronie przyrody.
3. Ustawa Prawo ochrony środowiska.
4. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
5. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
6. Ustawa o lasach.
7. Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie utworzenia i określenia granic parków narodowych (23 rozporządzenia).
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.
9. Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną.
10. Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej roślin.

Najważniejsze regulacje prawne odnoszące się do ochrony różnorodności biologicznej – prawo UE

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z 30 listopada 2009 w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - „dyrektywa ptasia”
- Dyrektywa Rady 92/24/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – „dyrektywa siedliskowa”

Najważniejsze narzędzia służące do koordynowania ochrony różnorodności biologicznej

» **Plan ochrony sporządzany dla obszarów objętych ochroną prawną** - sporządza się z uwzględnieniem:

- 1) charakterystyki i oceny stanu przyrody;
- 2) identyfikacji i oceny istniejących oraz potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych;
- 3) charakterystyki i oceny uwarunkowań społecznych i gospodarczych;
- 4) analizy skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony;

» **Plan zadań ochronnych sporządzany dla obszarów objętych ochroną prawną w przypadku braku planu ochrony** - sporządza się z uwzględnieniem:

- 1) identyfikacji i oceny istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków;
- 2) opisu sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań;
- 3) opisu sposobów czynnej ochrony gatunków roślin, zwierząt lub grzybów;
- 4) wskazanie konieczności ustanowienia planu ochrony dla obszaru lub jego części.

1. Organami w zakresie ochrony przyrody są:

- 1) minister właściwy do spraw środowiska;
- 2) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
- 3) wojewoda;
- 4) regionalny dyrektor ochrony środowiska;
- 5) dyrektor parku narodowego;
- 6) marszałek województwa;
- 7) starosta;
- 8) wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

2. Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody

Obowiązkiem organów administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym.

Kompetencje w zakresie ochrony przyrody

Poziom krajowy

Ministerstwo Środowiska

- parki narodowe

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

- obszary Natura 2000
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów

Poziom regionalny (wojewódzki)

Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska

- zarządzanie obszarami Natura 2000
- rezerваты przyrody

Marszałek województwa

- parki krajobrazowe
- obszary chronionego krajobrazu

Poziom lokalny (gminny)

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta

- pomniki przyrody
- stanowiska dokumentacyjne
- użytki ekologiczne
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

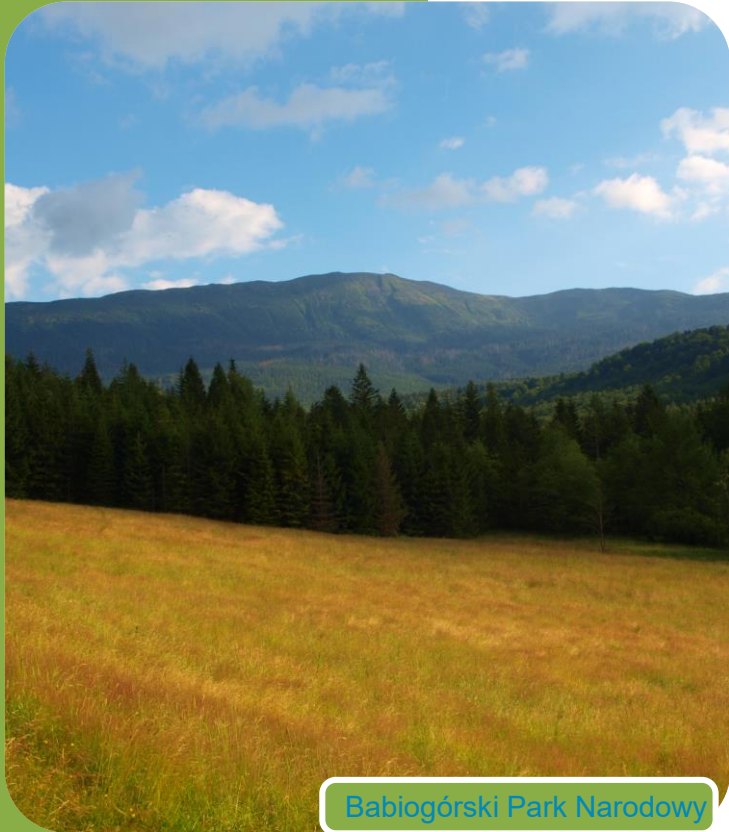

Magurski Park Narodowy

Formy ochrony przyrody

- ✓ parki narodowe
- ✓ rezerваты przyrody
- ✓ parki krajobrazowe
- ✓ obszary chronionego krajobrazu
- ✓ natura 2000
- ✓ pomniki przyrody
- ✓ stanowiska dokumentacyjne
- ✓ użytki ekologiczne
- ✓ zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
- ✓ ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów

Babiogórski Park Narodowy

Parki narodowe

Tatrzański Park Narodowy

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Tworzy się go w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów

Parki narodowe

- ✓ Status prawny – państwowa osoba prawna
- ✓ Liczba parków narodowych – 23
- ✓ Powierzchnia łączna - 314 619 ha co stanowi 1% powierzchni Polski
- ✓ Największy park narodowy zajmuje powierzchnię 59223 ha, najmniejszy 2146 ha.
- ✓ Liczba odwiedzających – 10-11 mln osób rocznie
- ✓ Światowe dziedzictwo UNESCO – 1
- ✓ Rezerваты Biosfery (MaB) – 9
- ✓ Konwencja Ramsarska – 8
- ✓ Natura 2000 – 23
- ✓ Sposób utworzenia – ustawa oraz rozporządzenie Rady Ministrów określające przebieg granic

Magurski Park Narodowy

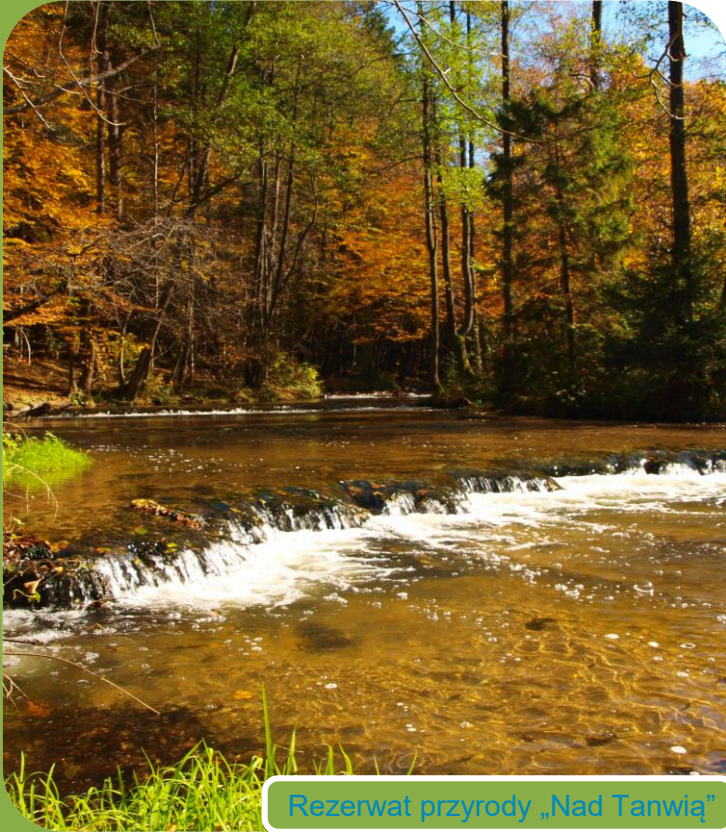

Rozmieszczenie parków narodowych w Polsce

Rezerваты przyrody

Rezerwat przyrody „Nad Tanwią”

- ✓ Rezerwat przyrody – obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje, siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.
- ✓ Liczba rezerwatów – 1469
- ✓ Powierzchnia – 165 tys. ha, ok. 0,5% powierzchni Polski
- ✓ Sposób utworzenia – zarządzenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska

Parki krajobrazowe

Roztoczański Park Narodowy

- ✓ Park krajobrazowy - obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.
- ✓ Liczba – 122
- ✓ Powierzchnia – 2529,6 tys. ha
- ✓ Sposób tworzenia – uchwała sejmiku województwa

Obszary chronionego krajobrazu

Magurski Park Narodowy

- ✓ Obszar chronionego krajobrazu – obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspakajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.
- ✓ Liczba – 386
- ✓ Powierzchnia – 6992,5 tys. ha
- ✓ Sposób tworzenia – uchwała sejmiku województwa

Obszary Natura 2000

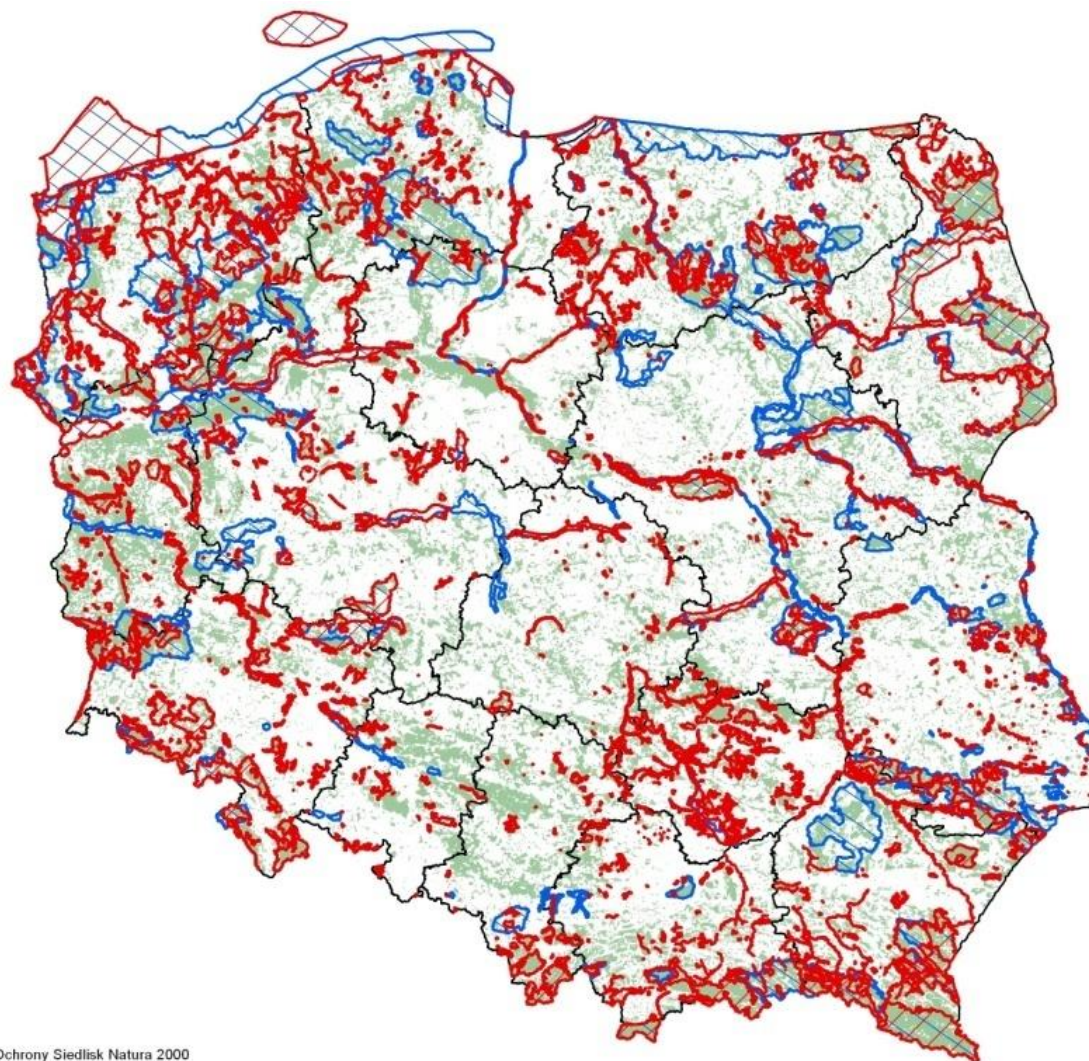

Karkonoski Park Narodowy

- ✓ Obszar Natura 2000 - obszar specjalnej ochrony ptaków, specjalny obszar ochrony siedlisk lub obszar mający znaczenie dla Wspólnoty utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty;
- ✓ Liczba obszarów specjalnej ochrony ptaków – 145 szt. – o powierzchni 55752 km² co stanowi ok. 18 % powierzchni Polski;
- ✓ Liczba specjalnych obszarów ochrony siedlisk - 845 szt. – o powierzchni 38160 km² co stanowi 12 % powierzchni Polski
- ✓ Sposób tworzenia – rozporządzenie Ministra Środowiska

Sieć obszarów Natura 2000 w Polsce

- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000
- Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000
- granice województw

Pomniki przyrody

Świętokrzyski Park Narodowy

- ✓ Pomniki przyrody – pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.
- ✓ Liczba - 36318 szt.
- ✓ Sposób tworzenia – uchwała rady gminy

Stanowiska dokumentacyjne

- ✓ Stanowiska dokumentacyjne – niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych
- ✓ Liczba - 154 szt.
- ✓ Powierzchnia - 0,9 tys. ha
- ✓ Sposób tworzenia – uchwała rady gminy

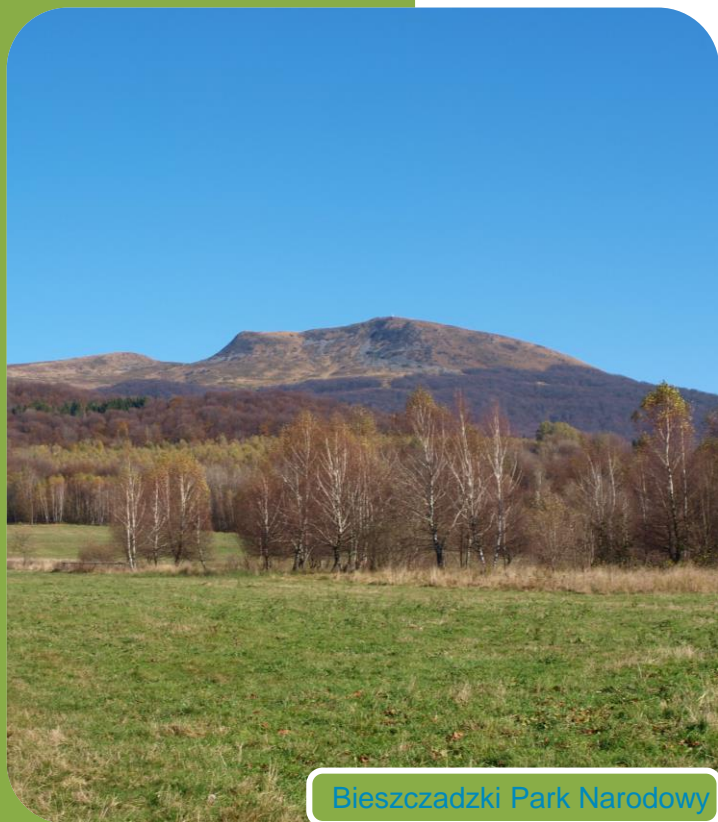

Tatrzański Park Narodowy

Użytki ekologiczne

Bieszczadzki Park Narodowy

- ✓ Użytki ekologiczne – zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej
 - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew lub krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.
- ✓ Liczba – 6952 szt.
- ✓ Powierzchnia - 51,7 tys. ha
- ✓ Sposób tworzenia – uchwała rady gminy.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy

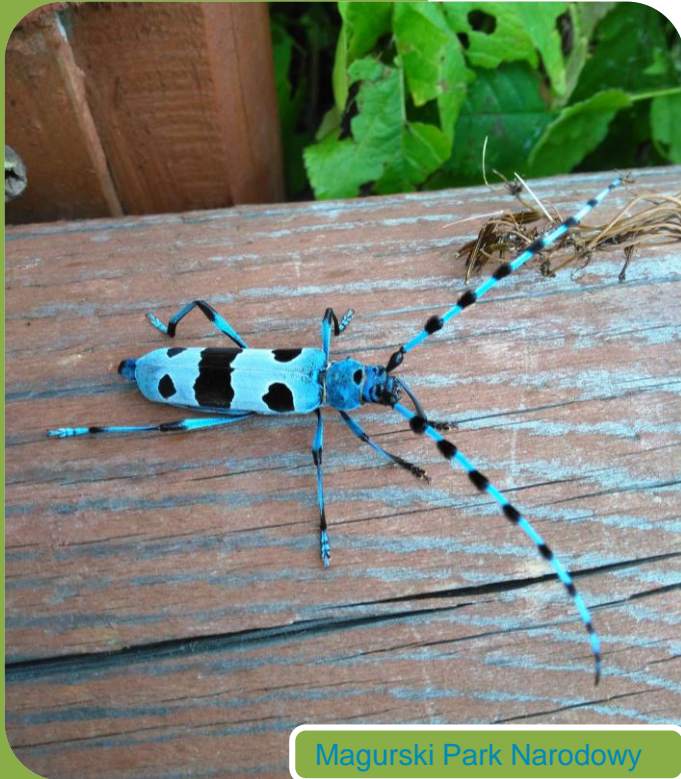

Ojcowski Park Narodowy

- ✓ Zespół przyrodniczo-krajobrazowy – obejmuje fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.
- ✓ Liczba – 324 szt.
- ✓ Powierzchnia - 314,6 tys. ha.
- ✓ Sposób tworzenia – uchwała rady gminy

Ochrona gatunkowa

Magurski Park Narodowy

- ✓ Ochrona gatunkowa – ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich UE rzadkich, endemicznych podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt, i grzybów oraz ich siedlisk i ostoj, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej;
- ✓ Sposób tworzenia – rozporządzenie Ministra Środowiska

Rezerваты biosfery

- Rezerваты biosfery na świecie powstały w ramach programu UNESCO MAB (*ang. Man and the Biosphere*);
- Są one tworzone, aby promować i demonstrować zrównoważony związek człowieka z biosferą;
- W Polsce utworzono 11 rezerwatów biosfery, w tym 5 transgranicznych (Rezerwat Biosfery Babia Góra, Białowieski Rezerwat Biosfery, Rezerwat Biosfery Jezioro Łuknajno, Słowiński Rezerwat Biosfery, **Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”**, Tatrzański Rezerwat Biosfery, Karkonoski Rezerwat Biosfery, Rezerwat Biosfery Puszcza Kampinowska, **Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie”**, Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie, **Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Roztocze”**)

Podsumowanie

Poleski Park Narodowy

1. System ochrony przyrody w Polsce pozwala na ochronę wartości przyrodniczych (zachowanie, przywracanie różnorodności biologicznej) i krajobrazowych.
2. Zaletą systemu jest umiejscowienie regulacji dotyczących ochrony przyrody w jednym akcie prawnym – ustawie o ochronie przyrody.
3. Organy zarządzające formami ochrony przyrody są nadzorowane przez ministra właściwego do spraw środowiska.
4. Znaczną część kompetencji w zakresie ochrony przyrody posiadają jednostki samorządu terytorialnego, co pozwala im aktywnie i odpowiedzialnie zarządzać zasobami przyrodniczymi na administrowanym przez siebie terenie.

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

Tatrzański Park Narodowy

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Agnieszka Dalbiak
Departament Ochrony Przyrody
e-mail: agnieszka.dalbiak@mos.gov.pl